

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

*Т.Ф. Бірюкова

«28» серпня 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

підготовки бакалаврів

денної та заочної форм здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Соціологія», «Соціологія медіації і

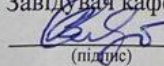
кримінології» спеціальності 054 «Соціологія»

галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Лепський Максим Анатолійович, д.філос.н., професор, професор кафедри
соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

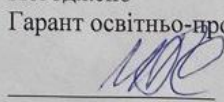
Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри соціології

(підпис)

В.О. Скворець

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

М.А. Лепський

2024 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

(підпис)
«_____» _____ 2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
підготовки бакалаврів
денної та заочної форм здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Соціологія», «Соціологія медіації і
кримінології» спеціальності 054 «Соціологія»
галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

ВИКЛАДАЧ: Лепський Максим Анатолійович, д.філос.н., професор, професор кафедри соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “28 ” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри соціології

(підпис) В.О. Скворець

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

М.А. Лепський

2024 рік

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Зв'язок з викладачем:

E-mail: waysensey@gmail.com

Телефон: (061) 289-12-58

Інші засоби зв'язку: Moodle <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12895> (форум курсу, приватні повідомлення);

Кафедра: соціології к. 309, 4 корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія та логіка наукового дослідження» є формування філософсько-методологічного та наукового підходу до соціальних та політичних досліджень, формування самостійного, логічного, послідовного мислення фахівців соціологів, політологів, соціальних робітників.

Студент оволодіє навичками класичної, неklasичної та постнекласичної науки у дослідженні соціального, засвоє основні методики соціального дослідження. Курс спрямований на формування методологічної культури студентів соціально-політичних та гуманітарних галузей знання.

Інтерактивний характер курсу передбачає проведення групових форм роботи, роботу в підгрупах із розробки та презентації соціального проекту та написання саморефлексії пройденного матеріалу.

Курс «Методологія та логіка наукового дослідження» має фундаментальний, системний та комплексний, міждисциплінарний характер, що досягається завдяки акцентуванню уваги на вузлових аспектах філософії пізнання, логіки та методології наукових досліджень у перетинання філософських, суспільних політологічних, соціологічних, історичних, культурологічних та інших знань. У викладанні курсу реалізуються міжпредметні зв'язки з такими дисциплінами, як: «Історія України», «Історія соціології», «Історія політології», «Історія соціальної роботи» – у питанні історії формування наукового потенціалу соціального знання, наукового обґрунтування фахових досліджень, концепцій дослідження та реформування суспільства, нових моделей сучасного світоустрою; «Теорія пізнання» – у дослідженні основних понять теорії пізнання та логіки проведення наукових досліджень, взаємозв'язку пізнання та методології та методики досліджень;

«Філософія» – у вивченні ключових категорій і принципів міфологічного, релігійного та філософського світогляду у соціальному пізнанні; «Загальна соціологічна теорія», «Політична теорія», «Теорія соціальної роботи» менеджмент – у з'ясуванні фундаментальних основ соціологічної, політичної теорії, теоретичних основ соціальної роботи; «Методи збору соціологічної інформації» «Програмування соціологічних досліджень»,

«Політичний аналіз та дослідження», «Соціальні технології соціальної роботи», «Методи політичних досліджень» та «Маркетингові дослідження» – у питанні вивчення методологічного інструментарію соціогуманітарних, соціальних та поведінкових наук, соціальної роботи у прикладних дослідженнях.

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова	
Семестр	3-й	5-й

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість годин	120	
Лекційні заняття	28 год.	
Семінарські заняття	14 год.	
Практичні заняття		
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	78 год.	
Консультації	Розклад розміщення консультацій: 9 год Кількість: 9 особисті – вівторок, з 13:00 до 14:00, IV корпус, ауд. 309; дистанційні – Zoom, за попередньою домовленістю Запис на консультації: у приватних повідомленнях https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12895	
Вид підсумкового семестрового контролю:	екзамен	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12895	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК11. Здатність обґрунтовувати вибір методів і методик для розв'язання дослідницької проблеми, реалізації мети та вирішення задач дослідження.	Підготовка індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання у системі moodle znu
РН13. Застосовувати інструментарій соціологічної науки в дослідженні різних сфер суспільного життя.	Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання.
РН19. Володіти навичками соціологічного аналізу соціальних проблем та соціологічного обґрунтування рішень регулювання останніх.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle

4. Зміст навчальної дисципліни

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до методології та логіки соціальних досліджень

Тема 1. Сучасна філософія та методологія пізнання: основні категорії та принципи

Об'єкт та предмет філософії науки, епістемології та методології. Значення епістемології для наукового пізнання. Особливості сучасної епістемології. Поняття «суб'єкта» і «об'єкта»: підходи і багаторівневність. Шляхи подолання традиційної опозиції «суб'єкт - об'єкт». Суб'єкт і об'єкт у науковому пізнанні. Чуттєве і логічне пізнання. Єдність образних і знакових компонентів в чуттєвому пізнанні. Логічне пізнання.

Тема 2. Динаміка раціонального та ірраціонального в пізнавальній діяльності

Структура пізнавальної діяльності. Знання його природа та типологія. Знання в його співвідношенні з реальністю, свідомістю, типами діяльності. Знання і віра. Раціональне, його типи, і співвідношення з ірраціональним в науковому пізнанні. Інтуїція як вид ірраціонального в науці. Репрезентація як спосіб представлення в повсякденному і науковому знанні. Відображення як метафора і пізнавальна операція. Інтерпретація як загальний метод природничих наук. Конвенція – універсальна процедура пізнання і комунікація, її роль у науковому пізнанні. Соціальна природа конвенцій. Логіко-методологічні смисли конвенцій. Конвенції в соціально-гуманітарному знанні.

Тема 3. Проблема надійності знання

Теоретичне та практичне знання. Проблема методології, методу, методики. Проблема пізнаваності світу. Гностицизм, агностицизм, ідеї скептиків. Проблема релятивізму в сучасній епістемології. Проблема істини в епістемології і філософії науки. Основні концепції істини в епістемології. Теорії, підходи обґрунтування істини. Зміст класичної (кореспондентної), конвенціональної, когерентної, праксеологічної, прагматичної, еліміністської концепцій істини. Проблема сходження від істини першого, другого та інших порядків. Зміст та форма. Перетворена, спотворена та втрачена форма знання. Істина та верифікація. Принцип довіри суб'єкту пізнання. Методи верифікації знання. Практика, практики та фальсифікація у процедурах верифікації.

Змістовий модуль 2. Філософсько-методологічні основи соціальних досліджень

Тема 4. Філософія соціального простору та часу

Теоретичне та практичне знання. Проблема методології, методу, методики.

Тема 5. Основні проблеми соціальної динаміки

Суспільство як система, що розвивається. Проблема джерел і рушійних сил соціальної динаміки. Базові фактори соціальної еволюції. Природа соціальних протиріч, конфліктів, революцій і реформ. Статус і функції соціального суб'єкта. Трансформація і модернізація в умовах перехідного періоду. Лінійні і нелінійні інтерпретації історичного процесу. Формаційна і цивілізаційна парадигми у філософії історії. Основні концепції соціального прогресу та їх альтернативи. Критерії прогресу. Гуманізм як міра духовного та ціннісного виміру суспільного прогресу. Концепції модернізації, концепція прав людини та сталого розвитку людства. Людство як суб'єкт розвитку або поле діяльності фрагментованих суб'єктів.

Тема 6. Розвиток суспільства як цивілізаційний процес

Діалектика розвитку. Основні ознаки розвитку. Кумулятивні і антикумулятивні теорії наукового прогресу. Проблеми раціональної реконструкції динаміки наукового знання і системна природа наукового прогресу. Всесвітній

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Силабус навчальної дисципліни

процес та цивілізаційна циклічність. Розвиток науки як єдність процесів диференціації та інтеграції наукового знання.

Розвиток: проблеми прогресу та регресу, революції та еволюції. Теорія «смути» Ю. Лотмана. Екстенсивні та інтенсивні етапи у розвитку суспільства та науки. Природа наукової революції. Сталий розвиток людства. Ідеї Амартія Сени та Махбуба –уль-Хака. Біографія ідеї сталого розвитку людства. Індекс людського розвитку. Перспективи і проблеми інформаційного суспільства. Проблема соціально-технологічних укладів. Проблема історичного самовизначення України та основні вектори розвитку сучасного українського суспільства.

Змістовий модуль 3. Методологічний інструментарій соціальних досліджень

Тема 7. Філософія культури та соціокультурний підхід

Поняття культури. Основні парадигми філософського аналізу культури (аксіологічна, семіотична, діяльнісна, ігрова та ін.). Традиції та новації у динаміці культури. Проблема єдності та багатоманітності культурно- історичного процесу. Глобалізація соціокультурного простору і діалог культур. Метаморфози духовності в сучасному суспільстві. Соціальна міфологія, утопія, ідеологія як форми суспільної свідомості. Проблема соціокультурної ідентифікації людини в сучасному суспільстві. Загальнолюдські цінності та універсальні цінності сучасного гуманізму. Новітні тенденції в соціокультурному розвитку світової спільноти і форми їх філософського осмислення. Поняття науки. Наука як діяльність, соціальний інститут і система знання. Форми рефлексивного осмислення наукового пізнання: теорія пізнання, методологія і логіка науки. Специфіка наукового пізнання. Роль науки в житті сучасного суспільства і в формуванні особистості.

Тема 8. Методологічний інструментарій сучасної науки

Поняття методу і методології. Багаторівнева концепція методологічного знання. Специфіка філософсько-методологічного аналізу науки. Конкретно-наукова методологія. Методика і техніка наукового дослідження. Наукове дослідження в методологічному осмисленні. Актуальність та потенціальність наукового дослідження, проблема евристичності. Об'єкт і предмет дослідження. Мета і завдання в структурі наукового дослідження. Альтернативи (гіпотези) досягнення мети та їх оцінка. Засоби і методи дослідження. Структура, механізми обґрунтування такритерії наукового методу. Методи емпіричного дослідження: спостереження, опис, вимірювання, експеримент. Методи теоретичного дослідження: ідеалізація, формалізація, уявний експеримент, гіпотетико- дедуктивний метод, метод математичної гіпотези. Обґрунтування результатів дослідження. Види обґрунтування (доказ, підтвердження, інтерпретація, пояснення та ін.). Методи систематизації наукових знань (класифікація, типологізація та ін.). Інформаційні технології в сучасному науковому пізнанні. Плюралізм методологічних стратегій і методологічних новацій.

Тема 9. Діалектична логіка як методологія наукового пізнання

Динамізм буття і поняття розвитку. Рух і розвиток. Просторово-часові характеристики соціальної матерії. Проблема темпоральних динамік. Евристичний потенціал глобального еволюціонізму та проблеми розвитку сучасної наукової картини світу. Методологічне значення основних законів діалектики. Протиріччя - джерело розвитку наукового знання. Категорії загального і особливого, цілого і частини, сутності та явища, абстрактного і конкретного, необхідності та випадковості, історичного та логічного; їх методологічне значення. Діяльнісний підхід у соціальних дослідженнях: принципи, категоріальний ряд та контекст

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ Силабус навчальної дисципліни

дослідження.

Змістовий модуль 4. Методологічні підходи соціальних досліджень

Тема 10. Системний підхід у соціальних дослідженнях

Сутність системного підходу як загальнонаукової методологічної програми. Становлення нелінійної методології пізнання. Системний підхід: визначення, основні поняття та ознаки. Кібернетичний підхід. «Чорна скриня», зворотні зв'язки, системні пастки. Етапи системного аналізу. Структурний та функціональний етап системного аналізу. Генетичний та технологічний етапи системного аналізу у соціальних дослідженнях. Сучасна системна методологія, від жорстких до м'яких систем. Організаційні системи.

Тема 11. Синергетичний підхід у соціальних дослідженнях. Проблема керованого хаосу

Роль синергетики в осмисленні еволюційних процесів. Синергетика та системний підхід. Неврівноваженість, складність, нелінійність, невизначеність системи. Хаос та порядок. Процеси організації та саоморганізації. Проблема автопоезису у концепції Матурани та Варели. Використання синергетичних аналогій у соціальних процесах. Випадковість, випадкові взаємодії, фазовий портрет системи, фазові переходи, режими з загостренням, фазовий простір. Точки бі- та поліфуркації. Флуктуаційні процеси та хаотичні структури. Атрактор та дивний атрактор. Атракція та репеленція як базові процеси хаосу та порядку. Проблема соціальної синергетики силові поля хаосу та порядку. Теорія хаосу у соціальних та політичних динаміках (С. Манна).

Тема 12. Фрактальний підхід у соціальних дослідженнях

Фрактал. Відкриття фрактального підходу. Лейбніц та фрактальний підхід. Математичні передвісники фрактального підходу. Концепція Б. Мандельброта. Фрактальність у фізичних, біологічних та соціальних процесах. Основні критерії та ознаки фрактальних процесів. Фрактальні процеси: масштабування, атракція та репеленція, подібність, розмірність, пертайлінг. Фрактальність у дослідженні соціальних кордонів. Поселення та місто як простір фрактальних процесів. Фрактальність соціальної взаємодії, проблеми паттерна, стереотипа, фрейма. Фрактальність міграційних процесів на прикладі руху біженців з Сирії 2013-2016 роках та фрагментація Європи.

Тема 13. Голографічний підхід у соціальних дослідженнях

Голограма. Відкриття голографічного підходу: від даосизму та буддизму до наукового обґрунтування. Жан Фур'є, Девід Бом та Карл Прібрам, їх роль у обґрунтуванні голографічного підходу. Смысл голографічного процесу. Його основні ознаки та особливості. Специфіка фізичних та соціальних голографічних процесів. Талбот Майкл та голографічний всесвіт. Югай Герасим Андрійович та обґрунтування голографічної філософії. Голографічна освіта – теорія онтопсихології та освіти Антоніо Манегетті.

Тема 14. Мережевий та наративний підходи у соціальних дослідженнях. Проблема гібридних миру та війни

Мережі, кластери, альянси у глобальних процесах. Види, характеристика та специфіка мереж, особливості соціальних мереж. Мережа у процесах організації та управління, соціальні та адхократичні системи управління. Розтягування та стиснення соціального простору, мережні «портали» соціальних відносин. Ієрархія та мережевий поліцентризм. Мережевий

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

характер громадянського суспільства та ієрархія державного управління. Наративний поворот у методології. Наративний підхід, сутність, специфіка, сильні та слабкі сторони. Основні процеси та структура наративного підходу. Наративний підхід у інформаційному суспільстві, боротьба за картину світу. Маніпуляції та верифікація наративів соціальних та політичних відносин.

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне	Кількість годин заочне	Згідно з розкладом
1	Сучасна філософія та методологія пізнання: основні категорії та принципи	2	2	щотижня
2	Динаміка раціонального та ірраціонального в пізнавальній діяльності	2		щотижня
3	Проблема надійності знання	2	2	щотижня
4	Філософія соціального простору та часу.	2		щотижня
5	Основні проблеми соціальної динаміки	2	2	щотижня
6	Розвиток суспільства як цивілізаційний процес	2		щотижня
7	Філософія культури та соціокультурний підхід	2		щотижня
8	Методологічний інструментарій сучасної науки	2	2	щотижня
9	Діалектична логіка як методологія наукового пізнання	2	2	щотижня
10	Системний підхід у соціальних дослідженнях.	2	2	щотижня
11	Синергетичний підхід у соціальних дослідженнях. Проблема керованого хаосу.	4	2	щотижня
12	Фрактальний підхід у соціальних дослідженнях	2		щотижня
13	Голографічний підхід у соціальних дослідженнях.	2		щотижня
14	Мережевий та наративний підходи у соціальних дослідженнях. Проблема гібридних миру та війни.	4		щотижня
	Усього:	28	14	

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денне	Кількість годин заочне	Згідно з розкладом
1	Сучасна філософія та методологія пізнання: основні категорії та принципи	2		щотижня

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

2	Динаміка раціонального та ірраціонального в пізнавальній діяльності	2	2	щотижня
3	Проблема надійності знання	2		щотижня
4	Філософія соціального простору та часу.	2	2	щотижня
5	Основні проблеми соціальної динаміки	2		щотижня
6	Розвиток суспільства як цивілізаційний процес	2	2	щотижня
7	Філософія культури та соціокультурний підхід	2		щотижня
8	Методологічний інструментарій сучасної науки	2		щотижня
9	Діалектична логіка як методологія наукового пізнання	2	2	щотижня
10	Системний підхід у соціальних дослідженнях.	2	2	щотижня
11	Синергетичний підхід у соціальних дослідженнях. Проблема керованого хаосу.	2		щотижня
12	Фрактальний підхід у соціальних дослідженнях	2	2	щотижня
13	Голографічний підхід у соціальних дослідженнях.	2		щотижня
14	Мережевий та наративний підходи у соціальних дослідженнях. Проблема гібридних миру та війни.	2	2	щотижня
Разом		28	14	

7. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Оберіть тему вашого проєкту. Узгодьте та проаналізуйте контекст формулювання теми. Як тема пов'язана та відображає об'єкт та предмет дослідження. Сформулюйте актуальність теми. Які види актуальності бувають і як потрібно формулювати актуальність. Зробіть висновки про цей попередній пошуковий етап. Як використовують і формують бібліографічний показник дослідження. Чи може на цьому етапі допомогти ШІ штучний інтелект і коли він дає неточну інформацію.	18	22
2	Зробіть дизайн та потенційну структуру дослідження. Яка логіка та методологічні принципи закладені в структуру соціально-поведінкового та гуманітарного дослідження. В чому специфіка саме соціологічних досліджень. Зробіть висновки та презентацію цих двох етапів.	30	22
3	Як працюють з термінами, поняттями та категоріями. Що таке визначення, інтерпретація, операціоналізація, каузальний та кореляційний аналіз, як визначають індикатори дослідження. Зробіть цей етап дослідження	20	24

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

	відносно вашого дизайну та обраної теми.		
4	Як застосовуються методологічні підходи, в чому їх відмінність від методів. Як застосовуються методи наукового дослідження. В чому відмінність методів від загальних мислених процедур. Як здійснюється верифікація отриманих результатів. Підготуйте дизайн методологічних підходів та методів вашого дослідження. Обґрунтуйте його та доведіть як може бути він верифікований. Зробіть візуалізації звітів самостійної роботи у застосунках Web 2.0/ Підготуйтеся до презентації та захисту. Зробіть саморефлексію.	20	24
Разом		78	92

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань:</u> <u>Практичне завдання №1</u> Підготовка вступу до прогностичної роботи (вибір теми, актуальність, об'єкт, предмет, завдання, виконання завдань самостійної роботи модулю Обрати та проаналізувати порівняльне дослідження, проведене в останні 5 років, вказавши організатора/ів, мету, терміни проведення, методику та отримані результати. <u>Практичне завдання №2</u> На основі підготовки вступу та з додаванням обґрунтування методології затвердженої теми готується презентація з переконливими	3 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, наявні та обґрунтовані всі структурні частини вступу; 2 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології та формулювання структурних частин дослідження; 1 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, візуалізація в презентації відповідає сучасним вимогам до візуалізації, є доречною, творчою та оригінальною; 4 балів – робота досить повна, але є	3 5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

		аргументами дослідження майбутнього..	деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження, сучасна візуалізація, доречна пропозиції, але дещо перенасична текстом; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків, візуалізація фрагментована, переважає текст, перенесений на слайди, не чітке розуміння вербального та візуального контексту; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу 5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, зручний зроблено конспект з основними одиницями спостереження у табличному вигляді, всі частини цілісно представлені. 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження, сучасна візуалізація, доречна пропозиції, але дещо перенасична текстом; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків, незручна таблиця спостереження; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3			13
2	Теоретичні завдання	<u>Тест з модулю 1 та 2</u>	До 2 балів – 10 тестів, кожен тест має вагу 0,1 (так – ні) або тест з вибором правильних відповідей.	2
	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань</u> <u>Практичне завдання №4</u> Виконання методологічного дослідження	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу 3 балів – повна змістовна робота,	5

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

		<u>Практичне завдання №5</u> Підготовка презентації результатів методологічного дослідження.	висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, візуалізація в презентації відповідає сучасним вимогам до візуалізації, є доречною, творчою та оригінальною; 2 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження, сучасна візуалізація, доречна пропозиції, але дещо перенасичена текстом; 1 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків, візуалізація фрагментована, переважає текст, перенесений на слайди, не чітке розуміння вербального та візуального контексту;	3
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	3			10
3	Теоретичні завдання	<u>Тест з питань змістових модулів 3-4</u>	До 2 балів – 10 тестів, кожен тест має вагу 0,1 (так –ні) або тест з вибором правильних відповідей.	2
	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань</u> <u>Практичне завдання №6</u> Захист звіту з методологічного дослідження та презентація результатів. Складається з доведення висновків дослідження до 5 балів. Вміння використовувати під час виступу презентацію – 5 балів. Вміння обґрунтовувати свою точку зору під час відповіді на питання або їх задавати своїм колегам – до 3 балів.	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими	13

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

			уявленнями про закони і явища, прогнозування та дослідження майбутнього. У відповіді цілком відсутня самостійність 5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження та візуалізацією під час виступу, вміння розраховувати час відповіді; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу. 3 балів – задане питання є оригінальним, доброзичливим, дотичним темі дослідження або відповідь є аргументованою, доречною та переконливою з глибоким засвоєнням матеріалу; 2 бали – питання дотичне, але не має оригінальності та не спрямоване на розвиток осмислення теми, відповідь шаблонна але з застосуванням висновків дослідження. 1 бал – питання та відповідь відповідають темі та змісту дослідження, але мають, поверхневий характер або відсутні аналітичних висновки.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Теоретичне завдання	<u>Тест з питань змістових модулів 4</u>	До 2 балів – 10 тестів, кожен тест має вагу 0,1 (так – ні) або тест з вибором правильних відповідей.	2
	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань:</u> <u>Практичне завдання №7</u> Підготовка вступу до прогностичної роботи (вибір теми, актуальність, об'єкт, предмет, завдання, виконання завдань самостійної роботи модулю Обрати та	3 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, наявні та обґрунтовані всі структурні частини вступу; 2 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології та формулювання структурних частин дослідження;	3

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

		проаналізувати порівняльне дослідження, проведене в останні 5 років, вказавши організатора/ів, мету, терміни проведення, методику та отримані результати. <u>Практичне завдання №8</u> На основі підготовки вступу та з додаванням обґрунтування методології затвердженої теми готується презентація з переконливими аргументами дослідження майбутнього..	1 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, візуалізація в презентації відповідає сучасним вимогам до візуалізації, є доречною, творчою та оригінальною; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження, сучасна візуалізація, доречна пропозиції, але дещо перенасичена текстом; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків, візуалізація фрагментована, переважає текст, перенесений на слайди, не чітко розуміння вербального та візуального контексту; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
		<u>Практичне завдання №9</u> Підготовка методологічного інструментарію для дослідження обраної теми роботи	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження, зручний зроблено конспект з основними одиницями спостереження у табличному вигляді, всі частини цілісно представлені. 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження, сучасна візуалізація, доречна пропозиції, але дещо перенасичена текстом; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків, незручна таблиця спостереження; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	4			15

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

5	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань</u> <u>Практичне завдання №10</u> Підготовка презентації результатів методологічного дослідження. <u>Практичне завдання №11</u> Підготовка до захисту звіту з методологічного дослідження та презентація результатів.	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією та візуалізацією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології та візуалізації дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			5
6	Теоретичне завдання	<u>Тест з питань змістових модулів 5-6</u>	До 2 балів – 10 тестів, кожен тест має вагу 0,1 (так – ні) або тест з вибором правильних відповідей.	2
	Практичне завдання	<u>Студент виконує на вибір одне із зазначених завдань</u> <u>Практичне завдання №12</u> Обговорення захисту звіту з методологічного дослідження та презентація результатів. <u>Практичне завдання №13</u> Зворотній зв'язок після захисту звіту з можливістю ревізії та вдосконалення методологічного дослідження та презентація результатів.	Тренуємося отримувати та надавати зворотній зв'язок	
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			2
Усього за змістові модулі контр. заходів	14			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
-------	------------------------------	--	---------------------	--------------

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

	заходів			
1	2	3	4	5
Екзамен	Підсумковий теоретичний тест	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	0,5 балів за кожну правильну відповідь. На проходження тесту дається 40 хвилин і одна спроба	20
	Індивідуальне завдання	Повна саморефлексія курсу за структурою, яка розміщено у Moodle.	20-18 – наявні всі вихідні умови завдання, представлені графічний вигляд та хід всіх розрахунків з кінцевим результатом, зазначена та обґрунтована правильна відповідь на нього; 17-14 – завдання розв'язано частково; обрана менша кількість критеріїв, ніж зазначена в умовах, є логічна та/або розрахункові помилки в ході розв'язання завдання; 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 – робота неповна, містить недостатню кількість логічних та розрахункових помилок, правильна відповідь не визначена; 4-1 – робота представлена лише вихідними умовами та декількому базовими розрахунками.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)	3 (задовільно)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основні джерела

- Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.

2. Каламбет С.В. Методолія наукових досліджень: навчальний посібник. Дніпро: Маковецький, 2015. 191 с.
3. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
4. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання-Прес, 2004. 307 с.
5. Сурмин Ю., Туленков М. Методологія і методи соціальних досліджень. Київ: МАУП. 2000. 304 с.
6. Баскаков А. Я., Туленков М. В. Методологія наукового дослідження. Учебное пособие. Київ : МАУП, 2004. 216 с.

Додаткова література:

1. Будко В. В. Філософія науки. Х.: ХНАГХ, 2008. 193 с.
2. Johansson, L. G. Philosophy of Science for Scientists. Dodrecht: Springer, 2016. 365p.
3. Bielik L. Methodology of science. Bratislava: University in bratislava, 2019. 227 p.

10. Інформаційні джерела:

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Журнал «Filosofska dumka» <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd>
3. Журнал «Культурологічний Вісник» <https://www.kvnn.org.ua/>
4. Журнал «Соціальні комунікації: теорія і практика». URL: <https://comteka.com.ua/>
5. Соціологічна асоціація України. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>.
6. Журнал «Український соціологічний журнал». URL: <http://www.sau.kiev.ua/magazine.html>.
7. Журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг». URL: <http://i-soc.com.ua/ukr/zmist.php>.
8. Журнал «Український соціум». URL: <http://www.ukr-socium.org.ua/>.
9. «Український соціологічний журнал». URL: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
РЕГУЛЯЦІЇ І ПОЛІТИКИ КУРСУ¹

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є *СЕЗН Moodle*. Важливі повідомлення загального характеру регулярно розміщуються викладачем на форумі курсу. Необхідно регулярно перевіряти свою електронну пошту і сторінку дисципліни в *Moodle*.

Якщо з технічних причин доступ до *Moodle* є неможливим або ваше питання потребує термінового розгляду, надішліть електронного листа на пошту викладача. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я та курс.

Намагайтеся бути пунктуальними. Невчасно надіслана робота різко втрачає свою актуальність. Пропущене заняття – це втрачений шанс професійного розвитку.

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення *UniCheck*. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як *Wikipedia*, бази даних рефератів та письмових робіт (*Studopedia.org* та подібні) є неприпустимим. Рекомендовані бази даних для пошуку джерел:

Електронні ресурси Національної бібліотеки ім. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua>

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). Будь ласка, не забувайте активувати режим «без звуку» до початку заняття.

Під час виконання заходів контролю (термінологічних диктантів, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є *Moodle*.

Для персональних запитів використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів подаються викладачем впродовж трьох робочих днів. Для оперативного

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

отримання повідомлень про оцінки та нову інформацію, розміщену на сторінці курсу у Moodle, будь ласка, переконайтеся, що адреса електронної пошти, зазначена у вашому профайлі на Moodle, є актуальною, та регулярно перевіряйте папку «Спам».

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р.

http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Здобувачі і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ**: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих здобувачами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методiku проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання здобувачу права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmmp5>. Підстави та процедури відрахування здобувачів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ucyfws9v>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції **Борисов Костянтин Борисович**, 1 корп., 29 каб., електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: тел. **(061) 228-75-50**

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з особливими потребами та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з особливими потребами та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. *Наукова бібліотека:* <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота, неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):

[HTTPS://MOODLE.ZNU.EDU.UA](https://moodle.znu.edu.ua)

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.